การสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยเรื่องดอกบัว ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

The Creation of Contemporary Lotus Paintings Based on the Creative Economy Concept

ปิยะฉัตร ชุมแก้ว [1]
สมพร ธุรี [2]

Received 14 May 2026
Revised 27 June 2026
Accepted 8 July 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ลวดลาย รูปทรง และความหมายของดอกบัวในพิพิธภัณฑ์บัว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ภายใต้บริบทศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยที่ใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์สะท้อนความเชื่อ ความศรัทธา และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ตลอดจนต่อยอดสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการสำรวจภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้านบรรยากาศ แสง สี และลักษณะทางกายภาพของดอกบัว เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดศิลปินและผลงานศิลปะร่วมสมัย กระบวนการสร้างสรรค์มุ่งเน้นการถ่ายทอดคุณค่าทางจิตวิญญาณและทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการจัดวางองค์ประกอบ สี และพื้นผิว ให้เกิดเอกภาพระหว่างเนื้อหาและรูปแบบตามแนวทางศิลปะอิมเพรสชันนิสม์

ผลการวิจัยพบว่า สามารถสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยเรื่องดอกบัวที่มีเอกลักษณ์สะท้อนความเชื่อ ความศรัทธา และคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยผลงานจิตรกรรมดังกล่าวสามารถนำมาเป็นต้นแบบในการออกแบบและพัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ต้นแบบและของที่ระลึกที่มีความร่วมสมัย สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสนับสนุนการอนุรักษ์ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปแบบ

คำสำคัญ : ดอกบัว, จิตรกรรมสัญลักษณ์, ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น, เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

This research aims to study the forms, patterns, shapes, and meanings of lotuses within the Lotus Museum at Rajamangala University of Technology Thanyaburi under the context of local arts and culture. The knowledge acquired is utilized to create contemporary paintings that employ the lotus as a symbol reflecting belief, faith, and cultural identity, while further expanding into prototype product design based on the creative economy concept. Field surveys were conducted to collect data on the atmosphere, light, color, and physical characteristics of lotuses, which were then analyzed in conjunction with artists' concepts and contemporary artworks. The creative process focuses on transmitting spiritual values and local cultural capital through composition, color, and texture, thereby achieving unity between content and form in accordance with the Impressionist approach.

The research findings indicate that it is possible to create unique contemporary lotus paintings that reflect local beliefs, faith, and cultural values. Furthermore, these paintings can serve as blueprints for designing and developing products under the creative economy framework. This process yields contemporary prototype products and souvenirs, thereby generating economic value added and systematically supporting the preservation of local cultural capital.

Keywords : Lotus Flower, Contemporary Painting, Symbolism, Local Cultural Heritage, Creative Economy

บทนำ

ดอกบัวเป็นพืชที่มีความสัมพันธ์กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ทั้งมิติทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และศิลปกรรม โดยปรากฏอยู่ในพุทธประวัติ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนงานสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และหัตถกรรมพื้นบ้าน ดอกบัวจึงไม่ได้เป็นเพียงพืชเศรษฐกิจ หากยังเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ ความเจริญงอกงาม และคุณค่าทางจิตวิญญาณที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมไทยอย่างเด่นชัด

จังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับดอกบัวมาอย่างยาวนาน จนได้รับการขนานนามว่าเป็น "เมืองแห่งดอกบัว" โดยดอกบัวมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ ศาสนา และประเพณี เช่น การปลูกบัวเพื่อจำหน่าย การใช้ดอกบัวในการบูชาพระและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา รวมถึงการใช้เป็นสัญลักษณ์ในงาน

ศิลปกรรมไทย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันชุมชนผู้ปลูกบัวในจังหวัดปทุมธานีกำลังเผชิญกับปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ รายได้ไม่แน่นอน และการสืบทอดอาชีพที่ลดลง ขณะเดียวกันคนรุ่นใหม่มีความห่างเหินจากภูมิปัญญาและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดอกบัว ส่งผลให้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายังไม่ได้รับการต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานจังหวัดปทุมธานี, 2566)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศโดยมุ่งส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจบนฐานทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 13 ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางทุนวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านกระบวนการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ดังนั้นการนำผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยที่ได้รับแรงบันดาลใจจากดอกบัวมาต่อยอดสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย เช่น ของใช้และของที่ระลึก จึงเป็นแนวทางหนึ่ง ในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์และขยายโอกาสทางการตลาดให้แก่ชุมชน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรมและ soft Power ของประเทศไทย ซึ่งมุ่งผลักดันการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองต่อบริบทสังคมร่วมสมัย ที่นำไปสู่การสร้างรายได้ การสร้างงาน และการสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

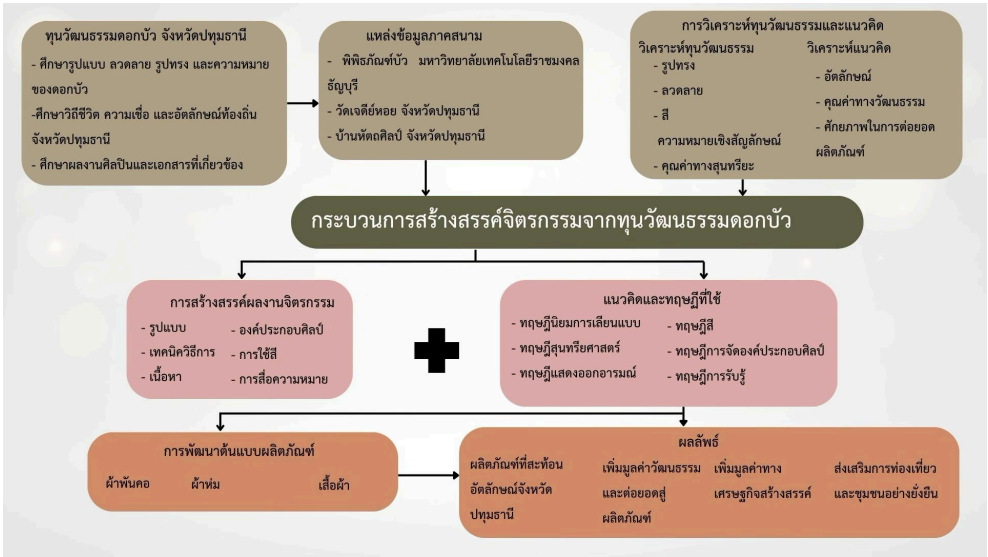
ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบ ลวดลาย รูปทรง และความหมายของดอกบัวในบริบทศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี เพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยที่สะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรมและความเชื่อของชุมชน ตลอดจนต่อยอดสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่เป็นแนวทางในการสร้างคุณค่าทางสุนทรียะ และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และสืบสานทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มั่นคงและเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

1. เพื่อศึกษารูปแบบ ลวดลาย รูปทรง และความหมายของดอกบัว พิพิธภัณฑ์บัว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในบริบทศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสัญลักษณ์ดอกบัวที่สะท้อนถึงความเชื่อและความศรัทธา
3. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ แล้วนำมาประมวลสรุป เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัยแบบสร้างสรรค์

ภาพที่ 1 แผนภูมิแนวความคิดในการวิจัยสร้างสรรค์
ที่มา : ผู้วิจัย (2569)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยสร้างสรรค์ (Creative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษารูปแบบ ลวดลาย รูปทรง ความหมาย และสัญลักษณ์ของดอกบัวในบริบทศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น (2) สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ของดอกบัว และ (3) พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิดทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) เป็นฐานในการวิเคราะห์คุณค่าและอัตลักษณ์ของดอกบัว ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Analysis) เพื่อถ่ายทอดสู่การสร้างสรรค์จิตรกรรม และต่อยอดสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม กระบวนการวิจัยประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรมของดอกบัว

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และการศึกษาภาคสนาม ณ พิพิธภัณฑ์บัว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ ลวดลาย รูปทรง ความหมาย และสัญลักษณ์ของดอกบัว รวมทั้งคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นทุนวัฒนธรรมที่สามารถนำมาต่อยอดสู่การสร้างสรรค์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย

นำผลการวิเคราะห์ทุนวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ของดอกบัวมาพัฒนาแนวความคิดในการสร้างสรรค์จิตรกรรม โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเลียนแบบ (Theory of Imitation) ในการศึกษารูปทรงจากธรรมชาติ ทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ (Theory of Expression) ในการถ่ายทอดความรู้สึกและความหมาย และทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics Theory) ในการสร้างคุณค่าทางความงามของผลงาน เพื่อให้เกิดผลงานจิตรกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของดอกบัวและคุณค่าทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

นำองค์ประกอบทางศิลปะจากผลงานจิตรกรรมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยอาศัยทฤษฎีสี ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ และทฤษฎีการรับรู้ เพื่อกำหนดรูปแบบ สี ลวดลาย และการจัดองค์ประกอบให้เกิดความเหมาะสมทั้งด้านความงามและการใช้งาน พร้อมทั้งคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของดอกบัวในฐานะทุนวัฒนธรรม อันนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล

ประเมินคุณภาพของผลงานจิตรกรรมและผลิตภัณฑ์ต้นแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะและการออกแบบ พร้อมทั้งสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มผู้สนใจศิลปะและการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านกระบวนการสร้างสรรค์จากทุนวัฒนธรรมสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**

ประชากร ได้แก่ ผู้ที่สนใจงานศิลปะร่วมสมัย งานออกแบบผลิตภัณฑ์ และผู้สนใจคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของดอกบัว

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สนใจศิลปะและการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำนวน 100 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะและการออกแบบ จำนวน 3 คน สำหรับการประเมินผลงานสร้างสรรค์

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับดอกบัว ศิลปวัฒนธรรม และการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านรูปแบบ ลวดลาย ความหมาย สัญลักษณ์ และทุนวัฒนธรรมของดอกบัว

2.2 แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ด้านแนวคิด ความงาม ความหมาย และการสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ด้านรูปแบบ ความเหมาะสมในการใช้งาน ความสวยงาม และศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เครื่องมือทุกฉบับผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบ ลวดลาย รูปทรง ความหมาย สัญลักษณ์ และทุนวัฒนธรรมของดอกบัวจากเอกสาร งานวิจัย และการศึกษาภาคสนาม

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาแนวความคิดในการสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัย

3.3 สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3.4 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลงานจิตรกรรมและผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

3.5 เก็บข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ผล และปรับปรุงผลงานให้สมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบ ลวดลาย รูปทรง ความหมาย สัญลักษณ์ และทุนวัฒนธรรมของดอกบัว

4.2 วิเคราะห์การประยุกต์ใช้ผลการวิเคราะห์ในการสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัย

4.3 วิเคราะห์การพัฒนาจิตรกรรมสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4.4 วิเคราะห์ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ชุด เรื่องการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยเรื่องบัว สะท้อนความเชื่อ ความศรัทธา

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานโดยประยุกต์แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์จากการศึกษาผลงานของศิลปิน ได้แก่ อ็อสการ์-โกลด มอแน (Oscar-Claude Monet) รองศาสตราจารย์พิชัย นิรันต์ อาจารย์ทวี นันทขว้าง และศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา วิจินธนสาร ซึ่งล้วนมีแนวทางการสร้างสรรค์ที่สะท้อนการพัฒนาภาษาทางทัศนศิลป์จากพื้นฐานของธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมไปสู่การแสดงออกในรูปแบบศิลปะร่วมสมัย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดด้านการใช้รูปทรง สี แสง พื้นผิว องค์ประกอบศิลป์ และการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยที่สะท้อนความเชื่อ ความศรัทธา และอัตลักษณ์ของดอกบัวในบริบทวัฒนธรรมไทย

การสร้างสรรค์ผลงานอาศัยกระบวนการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การศึกษาภาคสนาม การวิเคราะห์รูปแบบของดอกบัว และการสังเคราะห์แนวคิดจากทฤษฎีศิลปะ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวคิด รูปแบบ และภาษาทางทัศนศิลป์ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสามารถสรุปองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานได้ ดังนี้

1) **ความหมาย**

ผลงานสร้างสรรค์มุ่งถ่ายทอดความหมายของดอกบัวในฐานะสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ ความศรัทธา ความสงบ และการเจริญงอกงามทางจิตใจ ภายใต้แนวคิดทางพุทธปรัชญาเรื่อง “เกิดขึ้น–ตั้งอยู่–ดับไป” ซึ่งสะท้อนวัฏจักรของชีวิต ความไม่เที่ยง และการเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง โดยใช้ดอกบัวเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดคุณค่าทางจิตวิญญาณและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานี

2) **แนวความคิด**

แนวคิดของผลงานเกิดจากการบูรณาการข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ และลักษณะทางกายภาพของดอกบัวหลวง ดอกบัวสาย และดอกบัวผัน ร่วมกับแนวคิดทางพุทธปรัชญา เพื่อนำมาพัฒนาเป็นผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยที่ลดทอนรูปทรงจากธรรมชาติสู่รูปแบบกึ่งนามธรรมและนามธรรม โดยเน้นการสื่อสารความหมายผ่านรูปทรง สี จังหวะ และองค์ประกอบศิลป์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ชมตีความและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ทางสุนทรียะของตนเอง

3) **ความงาม**

การสร้างสรรค์ผลงานให้ความสำคัญกับความงามทั้งในเชิงรูปแบบและความหมาย โดยอาศัยหลักองค์ประกอบศิลป์ ทฤษฎีสี และการจัดองค์ประกอบภาพ เพื่อสร้างความสมดุล ความกลมกลืน และจังหวะของภาพ อันนำไปสู่การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่าทางสุนทรียภาพของผลงาน ซึ่งสามารถแบ่งการวิเคราะห์ได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านรูปแบบ พัฒนารูปแบบจากลักษณะตามธรรมชาติของดอกบัวสู่จิตรกรรมร่วมสมัย โดยลดทอนรายละเอียดและเน้นการจัดองค์ประกอบที่เรียบง่าย แต่ยังคงเอกลักษณ์ของรูปทรงและอัตลักษณ์ของดอกบัวไว้อย่างชัดเจน

3.2 ด้านลวดลาย นำลักษณะของกลีบดอก เส้นสาย และจังหวะของธรรมชาติมาสังเคราะห์เป็นลวดลายร่วมสมัย เพื่อสร้างเอกภาพของผลงาน และสามารถต่อยอดสู่การออกแบบลวดลายสำหรับผลิตภัณฑ์แฟชั่นและผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ได้

3.3 ด้านรูปทรง ประยุกต์ใช้รูปทรงของดอกบัวทั้งระยะดอกตูม ดอกบาน และดอกโรยรา เป็นสัญลักษณ์แทนวงจรชีวิต การเปลี่ยนแปลง และการเจริญงอกงามทางจิตใจ ผ่านการจัดวางรูปทรงในลักษณะกึ่งนามธรรม เพื่อสร้างมิติ ความเคลื่อนไหว และการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ภายในผลงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลของดอกบัว

การวิเคราะห์ข้อมูลดอกบัวในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะและอัตลักษณ์ของดอกบัวที่เป็นทุนวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานี อันประกอบด้วย ดอกบัวหลวง ดอกบัวสาย และดอกบัวผัน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ชื่อดอกบัว ชนิดดอกบัว ความหมาย รูปแบบ ลวดลาย รูปทรง คุณลักษณะ สี และสัญลักษณ์การแสดงออก เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปสังเคราะห์เป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม และพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดอกบัวที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ประเด็นการวิเคราะห์	ดอกบัวหลวง	ดอกบัวสาย	ดอกบัวผัน
ชื่อดอกบัว	ดอกบัวหลวง	ดอกบัวสาย	ดอกบัวผัน
ชนิดดอกบัว	พืชน้ำ วงศ์ Nelumbonaceae ดอกและใบชูเหนือน้ำ	พืชน้ำ วงศ์ Nympaeaceae ใบลอยน้ำ	พืชน้ำ วงศ์ Nympaeaceae ใบลอยน้ำ
ความหมาย	ความบริสุทธิ์ ความศรัทธา ความเจริญ และการตรัสรู้	ความสงบ ความอ่อนโยน ความเงียบง่าย	ความหวัง พลังชีวิต การเริ่มต้นใหม่
รูปแบบ ลวดลาย รูปทรง	กลีบซ้อนเรียงตัวสมมาตร รูปทรงกลมสง่างาม	กลีบเรียวขาว ใบกลมเว้า ให้ความพลิ้วไหว	กลีบเรียวยาวแผ่รัศมี เกิดจังหวะและทิษทางชัดเจน
คุณลักษณะ/คุณสมบัติ	ก้านแข็งแรง ใบไม่เปียกน้ำ เจริญเติบโตดี	ดอกบานตามเวลา ให้ความอ่อนช้อย	สีหลากหลาย แข็งแรง ออกดอกต่อเนื่อง
สี	ชมพู ขาว ชมพูอ่อน	ขาว ชมพู แดง ม่วงอ่อน	ม่วง ฟ้า ชมพู ขาว
สัญลักษณ์การแสดงออก	ความศักสิทธิ์ ความบริสุทธิ์ ความมั่นคง	ความสงบ ความอ่อนโยน ความสมดุล	ความคิดสร้างสรรค์ ความสดใส การเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดอกบัวที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
ที่มา : ผู้วิจัย (2569)

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ข้อมูลดอกบัวสู่การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม

ผลงานวิเคราะห์	แนวทางการสร้างสรรค์จิตรกรรม	การประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์
รูปทรงกลีบดอก	พัฒนาองค์ประกอบภาพและลวดลาย	ลวดลาย ผ้าพันคอ ผ้าห่ม เสื้อผ้า
สีของดอกบัว	กำหนดโทนสีของผลงาน	ชุดสีผลิตภัณฑ์
ความหมายของดอกบัว	ถ่ายทอดแนวคิดและอารมณ์ของผลงาน	สื่ออัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์
สัญลักษณ์	สร้างเรื่องราวของผลงาน	เพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม
คุณลักษณะของดอกบัว	นำไปสู่การออกแบบรูปทรงและรายละเอียด	สร้างเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ข้อมูลดอกบัวสู่การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม
ที่มา : ผู้วิจัย (2569)

วิเคราะห์ผลจากตาราง

การวิเคราะห์ผลจากตารางที่ 1

ผลการวิเคราะห์พบว่า ดอกบัวหลวง ดอกบัวสาย และดอกบัวผัน มีลักษณะเฉพาะทั้งด้านรูปทรง สี ความหมาย และสัญลักษณ์ที่แตกต่างกัน โดยดอกบัวหลวงสื่อถึงความบริสุทธิ์และความศรัทธา ดอกบัวสายสื่อถึงความสงบและความอ่อนโยน ส่วนดอกบัวผันสื่อถึงความหวัง พลังชีวิต และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งล้วนเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดแนวคิดและอัตลักษณ์ของผลงานสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ผลจากตารางที่ 2

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า องค์ประกอบของดอกบัว ได้แก่ รูปทรง สี ความหมาย สัญลักษณ์ และคุณลักษณะ สามารถนำมาใช้พัฒนาองค์ประกอบภาพ กำหนดโทนสี ถ่ายทอดแนวคิด และออกแบบลวดลายของผลงานจิตรกรรม รวมทั้งประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานีได้อย่างเหมาะสม

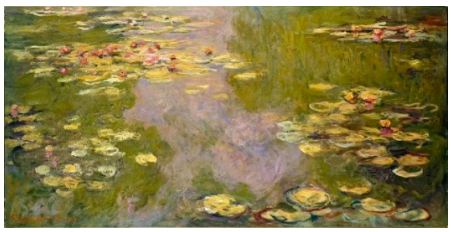
สรุป

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลดอกบัวทั้ง 3 ชนิด แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านรูปทรง สี ความหมาย และสัญลักษณ์ สามารถนำมาต่อยอดสู่การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมและการออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นไลฟ์สไตล์ได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ผลงานมีความโดดเด่นทางศิลปะ สื่อคุณค่าทางวัฒนธรรม และสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานีได้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัยคัดเลือกศิลปินโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 4 ท่าน เนื่องจากเป็นศิลปินที่มีผลงานโดดเด่นด้านการใช้ธรรมชาติ สัญลักษณ์ และการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัย ซึ่งมีแนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวคิด รูปแบบ และวิธีการสร้างสรรค์ผลงานของผู้วิจัย ได้แก่ อ็อสการ์-โกลด มอแน (Oscar-Claude Monet) รองศาสตราจารย์ พิชัย นิรันต์ รองศาสตราจารย์ ทวี นันทขว้าง และศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา วิจินธนสาร

ผลการวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ของศิลปิน

1. **อ็อสการ์-โกลด มอแน** (Oscar-Claude Monet)

ภาพที่ 2 สระบัว "Water Lilies" ผลงานของ อ็อสการ์-โกลด มอแน (Oscar-Claude Monet)
ที่มา : .wikipedia

ใช้กระบวนการสร้างสรรค์ตามแนวคิดอิมเพรสชันนิสม์ โดยให้ความสำคัญกับการบันทึกการเปลี่ยนแปลงของแสง สี และบรรยากาศที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาจริง มากกว่าการถ่ายทอดรายละเอียดของรูปทรง การจัดองค์ประกอบเป็นแบบเปิด (Open Composition) ตัดเส้นขอบฟ้าออกจากภาพ และมุ่งเน้นพื้นที่ผิวน้ำที่ทอดต่อเนื่องอย่างไร้ขอบเขต เทคนิคการใช้ฝีแปรงสั้นและรวดเร็ว (Broken Brushstrokes) รวมถึงการวางสีบริสุทธิ์หลายเฉดโดยไม่ผสมจนกลมกลืน ทำให้เกิดการผสมสีทางการรับรู้ของสายตา (Optical Mixing) ส่งผลให้ภาพมีความเคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา และสะท้อนความงามของธรรมชาติผ่านสภาวะของแสงและเวลาได้อย่างโดดเด่น

2.รองศาสตราจารย์ พิชัย นิรันต์

ภาพที่ 3 สัจธรรม ผลงานของ รองศาสตราจารย์ พิชัย นิรันต์
ที่มา : mgronline

ใช้กระบวนการสร้างสรรค์ที่เน้นการสื่อความหมายเชิงสัญลักษณ์ผ่านการลดทอนรูปทรงและการจัดองค์ประกอบอย่างเป็นระบบ โดยเลือกใช้โครงสร้างแบบสมมาตรในแนวตั้งเพื่อสร้างความมั่นคงสงบนิ่ง และเกิดการนำสายตาจากส่วนล่างสู่ส่วนบนของภาพ ดอกบัวและองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ถูกจัดวางเป็นลำดับชั้นเพื่อสื่อถึงพัฒนาการทางจิตวิญญาณจากโลกียะสู่โลกุตตระ เทคนิคสีน้ำมันร่วมกับการกำหนดเส้นขอบรูปทรงอย่างชัดเจนช่วยให้ภาพมีความเรียบง่ายแต่เปี่ยมด้วยพลังในการสื่อสารแนวคิดด้านสัจธรรมและการเข้าถึงปัญญา

3. **รองศาสตราจารย์ ทวี นันทขว้าง**

ภาพที่ 4 บัว ผลงานของ รองศาสตราจารย์ ทวี นันทขว้าง
ที่มา : Bangkok Art Auction

มีกระบวนการสร้างสรรค์ที่ยึดโยงกับการสังเกตธรรมชาติและการถ่ายทอดรูปทรงตามความเป็นจริง โดยใช้การจัดองค์ประกอบแบบภาพหุ่นนิ่งร่วมกับการสร้างระยะลึกของพื้นที่ผ่านหลักทัศนียวิทยา ทำให้ดอกบัว ใบ และสภาพแวดล้อมภายในสระน้ำมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรมชาติ เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบถูกนำมาใช้ควบคู่กับการสร้างค่าน้ำหนักแสงและเงาอย่างประณีต โดยเฉพาะการใช้พื้นหลังโทนมืดเพื่อขับเน้นความโดดเด่นของดอกบัวและสร้างความลึกของภาพ กระบวนการดังกล่าวทำให้ผลงานมีความสมจริง นุ่มนวล และสามารถถ่ายทอดบรรยากาศแห่งความสงบของธรรมชาติได้อย่างชัดเจน

4. **ศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา วิจินธนสาร**

ภาพที่ 5 สังสารวัฏ ผลงานของ ศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา วิจินธนสาร
ที่มา : barameeofart.

มีกระบวนการสร้างสรรค์ที่ผสมผสานแนวคิดทางพุทธปรัชญาเข้ากับศิลปะไทยร่วมสมัย โดยนำสัญลักษณ์ของดอกบัวมาใช้เป็นแกนกลางในการสื่อความหมายเชิงจิตวิญญาณ การจัดองค์ประกอบใช้โครงสร้างวงกลมในลักษณะจักรวาลมณฑล (Mandala) เพื่อสื่อถึงการหมุนเวียนของสังสารวัฏและกำหนดดอกบัวบานไว้ ณ จุดศูนย์กลางของภาพเป็นจุดเด่นทางสายตา กระบวนการทางเทคนิคเป็นการผสมผสานระหว่างเทคนิคศิลปะตะวันตกและศิลปะไทยประเพณี โดยใช้สีอะคริลิกสร้างพื้นผิวและการสาดสีเพื่อสื่อถึงความเคลื่อนไหวและความซับซ้อนของวัฏจักรชีวิต ควบคู่กับการปิดทองคำเปลวเพื่อสร้างมิติของแสง ความศักดิ์สิทธิ์ และคุณค่าทางจิตวิญญาณ ส่งผลให้ผลงานเกิดความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรง สี และพื้นผิวที่สามารถถ่ายทอดแนวคิดเรื่องการตื่นรู้ ปัญญา และการหลุดพ้นจากวัฏสงสารได้อย่างเด่นชัด

สรุปผลการวิเคราะห์ศิลปิน

การวิเคราะห์แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินทั้ง 4 ท่าน แสดงให้เห็นว่า แม้ทุกคนจะใช้ “ดอกบัว” เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงาน แต่มีแนวคิด วิธีการตีความ และกระบวนการนำเสนอที่แตกต่างกันตามบริบททางวัฒนธรรม ปรัชญา และแนวคิดทางศิลปะของแต่ละบุคคล

ศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา วิจินธนสาร ใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แห่งการตื่นรู้ทางจิตวิญญาณ โดยเฉพาะในผลงาน “สังสารวัฏ” ที่นำเสนอแนวคิดเรื่องวัฏจักรแห่งการเวียนว่ายตายเกิดผ่านองค์ประกอบรูปวงกลมคล้ายจักรวาลมณฑล ดอกบัวที่ผลิบานบริเวณศูนย์กลางทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของสติ ปัญญา และการหลุดพ้นจากกิเลสและวัฏสงสาร ขณะที่พื้นผิวและรายละเอียดโดยรอบสะท้อนความซับซ้อนของชีวิตและสภาวธรรมตามหลักพุทธศาสนา

รองศาสตราจารย์ทวี นันทขว้าง ถ่ายทอดดอกบัวผ่านการสังเกตธรรมชาติอย่างละเอียด โดยมุ่งสะท้อนสัจธรรมของชีวิตตามหลักไตรลักษณ์ ผลงาน “บัว” แสดงให้เห็นวงจรของชีวิตผ่านการจัดวางบัวตูม บัวบาน บัวโรย และใบที่เหี่ยวเฉา สื่อถึงความไม่เที่ยง ความเปลี่ยนแปลง และความเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่ง โดยใช้บรรยากาศที่สงบนิ่งและการถ่ายทอดรูปทรงอย่างสมจริง เพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการพิจารณาสัจธรรมของชีวิต

รองศาสตราจารย์พิชัย นิรันต์ นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจตามหลักพุทธศาสนาผ่านผลงาน “สัจธรรม” ซึ่งอาศัยคติเรื่องบัวสี่เหล่าเป็นโครงสร้างในการเล่าเรื่อง การจัดองค์ประกอบในแนวตั้งแสดงลำดับการเติบโตของดอกบัวจากโคลนตมสู่การผลิบานเป็นดอกบัวขาว อันเป็นสัญลักษณ์ของการยกระดับจิตวิญญาณ ความบริสุทธิ์ และการเข้าถึงปัญญาขั้นสูงสุด

อ็อสการ์-โกลด มอแน นำเสนอดอกบัวในฐานะวัตถุแห่งการศึกษาปรากฏการณ์ของธรรมชาติ มากกว่าการใช้เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา ผลงานชุด “Water Lilies” มุ่งสำรวจความเปลี่ยนแปลงของแสง สี เงา และบรรยากาศที่สะท้อนบนผิวน้ำตามช่วงเวลาต่าง ๆ ด้วยเทคนิคแบบอิมเพรสชันนิสม์ ทำให้ผู้ชมรับรู้ความงามที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและประสบการณ์ทางสายตา

สรุป แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ของศิลปินทั้ง 4 ท่าน แสดงให้เห็นว่าดอกบัวสามารถเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดคุณค่าทางศิลปะได้หลากหลายมิติ ทั้งในฐานะสัญลักษณ์ของหลักธรรม ความศรัทธา การพัฒนาจิตวิญญาณ และการรับรู้ความงามของธรรมชาติ แม้ศิลปินไทยจะเน้นการตีความเชิงสัญลักษณ์ตามคติพุทธศาสนา ขณะที่โกลด มอแน มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ของแสงและสีตามแนวคิดอิมเพรสชันนิสม์ แต่ผลงานของศิลปินทุกท่านล้วนสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียภาพที่นำไปสู่ความสงบภายในและการใคร่ครวญต่อความหมายของธรรมชาติและชีวิต

วิธีการสร้าง และการคัดเลือกแบบร่าง

ผลการประเมินผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยเรื่อง ดอกบัว สะท้อนความเชื่อ/ความศรัทธา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและความเชื่อ จำนวน 4 ท่าน ได้พิจารณาผลงานภาพร่างจำนวน 18 ภาพ ตามเกณฑ์คุณค่าทางศิลปกรรมและเนื้อหาความเชื่อ พบว่ามีผลงานที่มีความเป็นเอกภาพและสื่อความหมายถึงการเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป ได้อย่างเหมาะสมจำนวน 9 ชิ้นงาน ซึ่งผ่านการคัดเลือกเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ในขั้นตอนถัดไป โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุด ชุดละ 3 ผลงาน

ภาพที่ 6 แบบร่างผลงานชุดที่ 1 ปฐมบทแห่งชีวิต
ที่มา : ผู้วิจัย (2569)

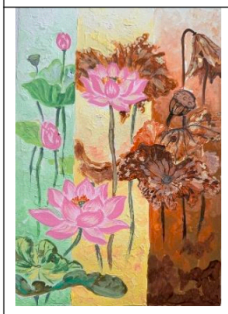
ภาพที่ 7 แบบร่างผลงานชุดที่ 2 จิตเบ่งบานในห้วงชีวิต
ที่มา : ผู้วิจัย (2569)

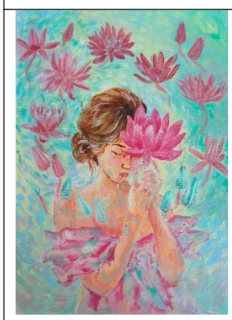

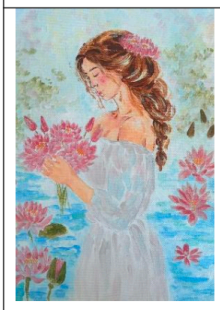
ภาพที่ 8 แบบร่างผลงานชุดที่ 3 ปลายทางแห่งความสงบ
ที่มา : ผู้วิจัย (2569)

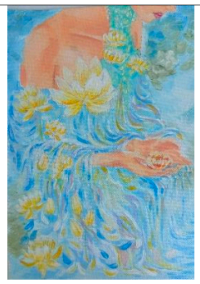
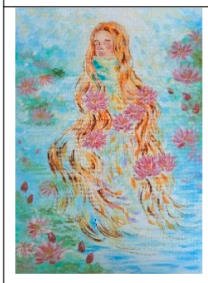
ตารางที่ 3 การคัดเลือกจินตภาพสมมติ
5) วิเคราะห์ผลงาน

ชุดที่	ผลงานสร้างสรรค์	แนวคิดการสร้างสรรค์	ความงาม	ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์
1. ปฐมบทแห่งชีวิต		สร้างสรรค์จากแนวคิดการเกิด การเจริญเติบโต ความเสื่อมสลาย และการเริ่มต้นใหม่ ผ่านสัญลักษณ์ของดอกบัวที่สะท้อนคุณค่าทางพุทธศาสนาและอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี	เกิดความงามจากความสมดุลขององค์ประกอบ การใช้สีชมพูตัดกับพื้นสีเทาและโทนทอง ทำให้เกิดจุดเด่น พร้อมสร้างความรู้สึกสงบและศรัทธา	ทฤษฎีการแสดงออกอารมณ์ ถ่ายทอดความศรัทธาและวัฏจักรของชีวิตผ่านดอกบัว ทฤษฎีสี ใช้โทนสีชมพู สีทอง และสีเทาเพื่อสร้างบรรยากาศสงบนิ่ง ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบ จัดวางดอกบัวไว้กึ่งกลางภาพเพื่อเน้นจุดเด่นและความสมดุล
		สื่อถึงความไม่เที่ยงของธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลง และการดำรงอยู่ของชีวิต โดยเปรียบเทียบช่วงเวลาแห่งความ	ความเสื่อมสลายให้ดำรงอยู่ร่วมกัน ความงามเกิดจากความแตกต่างระหว่างดอกบัวที่สดใสกับใบบัว	ทฤษฎีนิยมการเลียนแบบ ถ่ายทอดลักษณะของดอกบัวและใบบัวจากธรรมชาติ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ เน้น

ชุดที่	ผลงานสร้างสรรค์	แนวคิดการสร้างสรรค์	ความงาม	ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์
		งามและความเสื่อมสลายให้ดำรงอยู่ร่วมกัน	แห้ง การใช้พื้นหลังสีอ่อนช่วยสร้างมิติและบรรยากาศที่อ่อนโยน ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตและความเสื่อม	คุณค่าความงามจากความแตกต่างของรูปทรงและพื้นผิว ทฤษฎีสี ใช้สีชมพู สีเขียว และสีน้ำตาลสร้างความแตกต่างของช่วงวัยและอารมณ์ของผลงาน
		สร้างสรรค์จากแนวคิดการเชื่อมโยงความงามของธรรมชาติกับกาลเวลา สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานีที่มีดอกบัวเป็นสัญลักษณ์สำคัญ แม้สภาพภายนอกเปลี่ยนแปลงแต่คุณค่าทางจิตใจและวัฒนธรรมยังคงอยู่	ความงามเกิดจากความแตกต่างของโทนสีเย็นและโทนสีอบอุ่น รวมถึงการเปรียบเทียบระหว่างดอกบัวสดกับดอกบัวแห้ง ทำให้ภาพมีจังหวะ มิติ และความหมายเชิงสัญลักษณ์	ทฤษฎีการแสดงออกอารมณ์ถ่ายทอดความทรงจำและคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านสัญลักษณ์ของดอกบัว ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบ ใช้การแบ่งพื้นที่ภาพเพื่อสร้างความเปรียบต่างและความสมดุล ทฤษฎีการรับรู้ ใช้ความแตกต่างของสี รูปทรง และพื้นที่ภาพ เพื่อให้ผู้ชมรับรู้ความหมายของกาลเวลาและการเปลี่ยนแปลง

ชุดที่	ผลงานสร้างสรรค์	แนวคิดการสร้างสรรค์	ความงาม	ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์
2. จิตเบ่งบานในห้วงชีวิต		สร้างสรรค์จากแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยใช้ดอกบัวสายเป็นสัญลักษณ์ของความสงบ ความบริสุทธิ์ และความอ่อนโยน สื่อถึงการหลอมรวมของจิตใจกับธรรมชาติ	ความงามเกิดจากเส้นโค้งที่เคลื่อนไหวอย่างอิสระ การใช้สีโทนอ่อนและสีชมพูของดอกบัวสร้างบรรยากาศนุ่มนวล องค์ประกอบภาพหมุนวนทำให้เกิดความต่อเนื่องและความรู้สึกสงบ	ทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ ถ่ายทอดความสงบ ความอ่อนโยน และความผ่อนคลายผ่านท่าทางของหญิงสาวและดอกบัว ทฤษฎีสี ใช้โทนสีพาสเทล สีฟ้า สีเขียว และสีชมพู เพื่อสร้างบรรยากาศอ่อนโยน ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบ ใช้เส้นโค้งและจังหวะการหมุนเวียนขององค์ประกอบสร้างความเคลื่อนไหวและความกลมกลืน
		สร้างสรรค์จากแนวคิดการค้นหาความสงบภายในจิตใจ โดยใช้ดอกบัวเป็นตัวแทนของความบริสุทธิ์ ความศรัทธา และความสมดุลของชีวิต	ความงามเกิดจากการจัดวางตัวแบบเป็นจุดเด่นของภาพ ประกอบกับการใช้โทนสีพาสเทลและจังหวะของดอกบัวที่กระจายทั่วพื้นที่ภาพ ทำให้เกิดความอ่อนหวานและ	ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ เน้นความงามจากความกลมกลืนของรูปทรง สี และจังหวะขององค์ประกอบ ทฤษฎีสี ใช้สีชมพู สีฟ้า และสีเขียวอ่อนสร้างความ

ชุดที่	ผลงานสร้างสรรค์	แนวคิดการสร้างสรรค์	ความงาม	ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์
			สมดุล	นุ่มนวลและบริสุทธิ์ ทฤษฎีการรับรู้ จัดวางดอกบัวและตัวแบบให้เกิดจุดสนใจ ทำให้ผู้ชมรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติได้อย่างชัดเจน
		สร้างสรรค์จากแนวคิดการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ สะท้อนคุณค่าของดอกบัวในฐานะสัญลักษณ์ของความงดงาม ความอ่อนโยน และอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี	ความงามเกิดจากความสมดุลของตัวแบบกับพื้นที่ว่าง การใช้สีโทนอ่อนช่วยสร้างบรรยากาศที่สงบและบริสุทธิ์ ขณะที่การจัดวางดอกบัวรอบตัวแบบช่วยสร้างจังหวะและความลึกของภาพ	ทฤษฎีนิยมการเลียนแบบ ถ่ายทอดรูปทรงของดอกบัวและบุคคลจากธรรมชาติ ทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ สื่อถึงความอ่อนโยน ความสงบ และความผูกพันกับธรรมชาติผ่านท่าทางของตัวแบบ ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบ จัดวางตัวแบบบริเวณกึ่งกลางภาพและใช้ดอกบัวสร้างสมดุลขององค์ประกอบ

ชุดที่	ผลงานสร้างสรรค์	แนวคิดการสร้างสรรค์	ความงาม	ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์
3. ปลายทางแห่งความสงบ		สร้างสรรค์จากแนวคิดความบริสุทธิ์ ความเมตตา และคุณค่าทางจิตใจ โดยใช้ดอกบัวหลวงเป็นสัญลักษณ์ของความศักดิ์สิทธิ์และความเจริญงอกงาม เชื่อมโยงความงามของธรรมชาติกับความงามของจิตวิญญาณ	ความงามเกิดจากการใช้โทนสีอ่อนและสีขาว–เหลืองที่ให้ความรู้สึกอบอุ่น สะอาด และสงบ เส้นสายของเครื่องแต่งกายที่พลิ้วไหวสร้างความอ่อนช้อย ขณะที่ดอกบัวช่วยสร้างจุดเด่นและความสมดุลของภาพ	ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ เน้นความงามจากความกลมกลืนของสีและรูปทรง ทฤษฎีสี ใช้สีขาว เหลือง และฟ้า สร้างความบริสุทธิ์และความสงบ ทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ ถ่ายทอดความศรัทธา ความอ่อนโยน และความสงบผ่านบุคลิกของตัวแบบ
		สร้างสรรค์จากแนวคิดการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ โดยใช้ดอกบัวเป็นตัวแทนของความงดงาม ความอ่อนโยน และความสงบภายในจิตใจ	ความงามเกิดจากการใช้พื้นที่ว่างและโทนสีพาสเทลที่กลมกลืน การจัดวางตัวแบบกึ่งกลางภาพทำให้เกิดจุดสนใจ ขณะที่เส้นสายของเส้นผมและเครื่องแต่งกายสร้างจังหวะและการเคลื่อนไหว	ทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ ถ่ายทอดความสงบและความกลมกลืนของจิตใจ ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบ จัดวางตัวแบบเป็นจุดเด่นและใช้ดอกบัวสร้างสมดุลของภาพ ทฤษฎีการรับรู้ ใช้ความแตกต่างของขนาดและตำแหน่ง

ชุดที่	ผลงานสร้างสรรค์	แนวคิดการสร้างสรรค์	ความงาม	ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์
				ดอกบัวเพื่อสร้างลำดับการมองเห็น
		สร้างสรรค์จากแนวคิดการเริ่มต้นใหม่ ความเจริญงอกงาม และพลังแห่งชีวิต โดยใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของความสำเร็จ ความงดงาม และอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี	ความงามเกิดจากการใช้ท่วงท่าของตัวแบบที่เปิดกว้างร่วมกับเส้นโค้งของเครื่องแต่งกาย ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวและความมีชีวิตชีวา โทนสีสดใสช่วยสร้างความรู้สึกเบิกบานและมีพลัง	ทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ ถ่ายทอดความหวัง ความสุข และพลังแห่งชีวิต ทฤษฎีสี ใช้สีชมพู ม่วง เหลือง และเขียวเพื่อสร้างความสดใสและความมีชีวิตชีวา ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบ จัดวางตัวแบบในแนวตั้งและยกแขนขึ้นเพื่อสร้างจุดเด่นและความรู้สึกเคลื่อนไหว

ตารางที่ 3 การคัดเลือกจินตภาพสมมติ
ที่มา : ผู้วิจัย (2569)

การวิเคราะห์ผลการสร้างสรรค์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

จากการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมทั้ง 3 หัวข้อ ได้แก่ ปฐมบทแห่งชีวิต จิตเบ่งบานในห้วงชีวิต และปลายทางแห่งความสงบ พบว่า ผู้วิจัยได้นำรูปทรง ลักษณะ สี และความหมายเชิงสัญลักษณ์ของดอกบัวหลวง ดอกบัวสาย และดอกบัวผัน มาประยุกต์ใช้เป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีการพัฒนารูปแบบจากการถ่ายทอดลักษณะตามธรรมชาติไปสู่การสร้างสรรค์เชิงนามธรรมและเชิงสัญลักษณ์มากขึ้น

ผลงานหัวข้อ ปฐมบทแห่งชีวิต เน้นการใช้รูปทรงของดอกบัวในช่วงการเริ่มต้นของการเจริญเติบโต เช่น ดอกตูม ดอกบาน และเมล็ดบัว เพื่อสื่อถึงการกำเนิด ความหวัง และการเริ่มต้นชีวิต องค์ประกอบภาพใช้จังหวะของรูปทรงและการกระจายตัวของดอกบัวสร้างความเคลื่อนไหว ขณะที่โทนสีอ่อนช่วยเสริมบรรยากาศแห่งความอ่อนโยนและความบริสุทธิ์

ผลงานหัวข้อ จิตเบ่งบานในห้วงชีวิต แสดงการหลอมรวมระหว่างมนุษย์กับดอกบัว โดยใช้รูปทรงของบุคคลร่วมกับเส้นโค้งของกลีบดอกและกระแสน้ำ เพื่อสะท้อนการเติบโตทางจิตใจ ความงามภายใน และความสมดุลของชีวิต การจัดองค์ประกอบเน้นจุดเด่นที่ตัวแบบ พร้อมใช้จังหวะของดอกบัวและพื้นที่ว่างสร้างความกลมกลืน ส่งผลให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ถึงความสงบและความงดงามของธรรมชาติ

ผลงานหัวข้อ ปลายทางแห่งความสงบ ถ่ายทอดแนวคิดเรื่องความสมบูรณ์ของชีวิตผ่านดอกบัวที่เบ่งบานเต็มที่และบัวโรย โดยใช้รูปทรงที่เรียบง่าย สีโทนอ่อน และพื้นที่ว่างเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างบรรยากาศแห่งความสงบ ความปล่อยวาง และความสมดุลตามหลักธรรมชาติ สะท้อนคุณค่าทางพุทธปรัชญาและอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานีได้อย่างชัดเจน

จากการวิเคราะห์ภาพรวมของผลงานทั้ง 3 หัวข้อ พบว่า การเลือกใช้รูปทรงของดอกบัว สี เส้น จังหวะ และการจัดองค์ประกอบศิลป์ มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดลำดับเรื่องราวของชีวิตตั้งแต่การกำเนิด การเติบโต จนถึงการบรรลุความสงบ ทำให้ผลงานมีความต่อเนื่องทั้งด้านแนวคิดและคุณค่าทางสุนทรียภาพ อีกทั้งยังสะท้อนทุนวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานีผ่านสัญลักษณ์ของดอกบัวได้อย่างเป็นเอกภาพ

นอกจากนี้ ผลการสร้างสรรค์ยังสามารถนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบแฟชั่นไลฟ์สไตล์ โดยการสกัดองค์ประกอบจากผลงานจิตรกรรม ได้แก่ รูปทรงกลีบดอก เส้นสาย สี และจังหวะขององค์ประกอบภาพ มาประยุกต์เป็นลวดลายพื้นผิว (Surface Pattern) สำหรับผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าพันคอ เสื้อผ้า และผ้าห่ม ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ผ่านการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดปทุมธานี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผลงานจิตรกรรมไม่ได้เป็นเพียงผลงานด้านศิลปกรรมเท่านั้น แต่ยังสามารถต่อยอดสู่ผลผลิตเชิงสร้างสรรค์ (Creative Products) ที่ตอบสนองต่อการใช้สอยในชีวิตประจำวัน สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และเผยแพร่อัตลักษณ์ท้องถิ่นผ่านงานศิลปะร่วมสมัยได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปและวิเคราะห์ผลงานจิตรกรรม

จากการวิเคราะห์พบว่า ผลงานทั้ง 9 ผลงานแสดงพัฒนาการของแนวคิดจากการศึกษาทุนวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ของดอกบัว สู่การสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยที่สะท้อนแนวคิด “เกิดขึ้น–ตั้งอยู่–ดับไป” ผ่านการใช้รูปทรง สี พื้นผิว และองค์ประกอบศิลป์ตามหลักทฤษฎีการเลียนแบบ

ทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ และทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ผลงานทั้งสามชุด ได้แก่ ปฐมบทแห่งชีวิต จิตที่เบ่งบาน และปลายทางแห่งความสงบ มีความเชื่อมโยงกันในฐานะลำดับของการกำเนิด การพัฒนาจิตใจ และการเข้าถึงความสงบ โดยใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์หลักในการถ่ายทอดความเชื่อ ความศรัทธา และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งสามารถต่อยอดเป็นต้นแบบการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยได้อย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์พบว่า การศึกษารูปแบบ ลวดลาย รูปทรง และความหมายของดอกบัวในบริบทศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดปทุมธานี จากเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ณ พิพิธภัณฑ์บัว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และตัดทอนรูปทรงเพื่อสร้างองค์ประกอบทางศิลปะร่วมสมัยที่สะท้อนความหมายเชิงสัญลักษณ์ด้านความเชื่อและความศรัทธา

ผลการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมพบว่าสามารถถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์ของดอกบัวให้เกิดเอกภาพ และสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งการนำผลงานจิตรกรรมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สามารถเพิ่มคุณค่าให้กับผลงานศิลปะเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยผลการประเมินจากกลุ่มตัวอย่างผู้สนใจศิลปะและงานออกแบบผลิตภัณฑ์จำนวน 100 คน พบว่าผลิตภัณฑ์ต้นแบบมีความเหมาะสมด้านรูปแบบ ความสวยงาม และการใช้งาน อยู่ในระดับดี

ตารางที่ 3 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ			
ชุดที่1			
ชุดที่2			
ชุดที่3			

ตารางที่ 3 ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
ที่มา : ผู้วิจัย (2569)

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผลิตภัณฑ์ต้นแบบทั้ง 3 ชุดได้รับการพัฒนาจากองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ของผลงานจิตรกรรม โดยคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับลักษณะของลวดลายและการใช้งาน ได้แก่ ผ้าพันคอ ผ้าห่ม และของตกแต่ง เนื่องจากสามารถถ่ายทอดจังหวะของเส้น สี และรูปทรงดอกบัวได้อย่างชัดเจน ทั้งยังเหมาะสมต่อการผลิตเชิงพาณิชย์ ช่วยเพิ่มมูลค่าให้ทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น และสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มุ่งเปลี่ยนทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ลวดลาย รูปทรง และความหมายของดอกบัวในบริบทศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสัญลักษณ์ดอกบัว และพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการเลียนแบบธรรมชาติ ทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะ ทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีสี และหลักองค์ประกอบศิลป์เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัย

ผลการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลเอกสารและการศึกษาภาคสนาม ณ พิพิธภัณฑ์บัว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่าดอกบัวหลวง ดอกบัวสาย และดอกบัวผัน มีลักษณะเด่นทั้งด้านรูปทรง สีสัน ลวดลาย และความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่แตกต่างกัน แต่ล้วนสะท้อนคุณค่าด้านความบริสุทธิ์ ความสงบ ความศรัทธา และความงดงามทางจิตใจ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการรับรู้ทางศิลปะและหลักองค์ประกอบศิลป์ที่อธิบายว่ารูปทรง สี และจังหวะของธรรมชาติสามารถก่อให้เกิดคุณค่าทางสุนทรียภาพและการสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสัญลักษณ์ดอกบัว จำนวน 9 ผลงาน โดยประยุกต์ใช้หลักองค์ประกอบศิลป์ร่วมกับการใช้สี พื้นผิว และรูปทรงเชิงสัญลักษณ์ เพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และคุณค่าทางจิตใจ ส่งผลให้ผลงานมีเอกภาพ สามารถสื่อสารอารมณ์และแนวคิดได้อย่างชัดเจน ทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาข้อมูลจากธรรมชาติอย่างเป็นระบบช่วยสนับสนุนกระบวนการสร้างสรรค์ให้มีความลุ่มลึกและมีเหตุผลเชิงวิชาการ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ต่อยอดลวดลายจากผลงานจิตรกรรมสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบจำนวน 3 ชุด ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่าผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมทั้งด้านแนวคิด ความงาม อัตลักษณ์ และการประยุกต์ใช้ลวดลายศิลปะร่วมสมัย โดยสามารถเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในการผลิตและจำหน่ายเชิงพาณิชย์ อันเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น และเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่สามารถสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสร้างอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานีได้อย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้:

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มุ่งศึกษารูปแบบ ลวดลาย รูปทรง และความหมายของดอกบัวในบริบทศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีการเลียนแบบธรรมชาติ และทฤษฎีการรับรู้ทางศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิรุณ ตั้งเจริญ (2546) ที่กล่าวถึงการรับรู้ทางทัศนศิลป์ว่าเป็นกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างรูปทรง สี และความหมายทางอารมณ์ของผู้ชมกับงานศิลปะ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดด้านองค์ประกอบศิลป์ของชลูด นิ่มเสมอ (2553) ที่ให้ความสำคัญกับรูปทรง จังหวะ ความสมดุล และเอกภาพในการสร้างงานศิลปะ ผลการศึกษาพบว่าดอกบัวมีคุณค่าทั้งในเชิงรูปแบบและเชิงสัญลักษณ์ โดยเฉพาะความหมายเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ ความศรัทธา และความสงบทางจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของศิยารัตน์ แก้วคีรี และไชยพจน์ หวลมานพ (2564) ที่ศึกษาดอกบัวในฐานะสัญลักษณ์เชิงพุทธปรัชญาในงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย รวมถึงงานของกัญญาภัค ผังดี (2563) ที่กล่าวถึงการนำรูปทรงและความงามของดอกไม้มาสร้างจินตนาการและคุณค่าทางสุนทรียภาพในงานศิลปะ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มุ่งสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสัญลักษณ์ดอกบัวที่สะท้อนความเชื่อ ความศรัทธา และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยใช้ทฤษฎีการแสดงออกทางอารมณ์ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีสี และทฤษฎีการจัดวางองค์ประกอบศิลป์เป็นพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบของผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านสุนทรียศาสตร์ของวิรุณ ตั้งเจริญ (2546) ที่อธิบายว่าศิลปะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่าทางจิตใจของมนุษย์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องทฤษฎีสีของอารี สุทธิพันธ์ (2527) ที่กล่าวถึงอิทธิพลของสีต่ออารมณ์และการรับรู้ของผู้ชม โดยในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้สีโทนอ่อน ได้แก่ สีชมพู สีฟ้า และสีเขียว เพื่อสื่อถึงความสงบ ความอ่อนโยน และความบริสุทธิ์ของดอกบัว พร้อมทั้งใช้หลักความสมดุล เอกภาพ จังหวะ และการเคลื่อนไหว เพื่อให้เกิดความกลมกลืนขององค์ประกอบภาพและสามารถถ่ายทอดอารมณ์ทางสุนทรียะได้อย่างชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางศิลปะร่วมกับแนวคิดเชิงสัญลักษณ์ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มุ่งออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยประยุกต์ใช้ลวดลายจากผลงานจิตรกรรมดอกบัวสู่ผลิตภัณฑ์แฟชั่นและของตกแต่ง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าการนำองค์ประกอบทางศิลปะ ได้แก่ สี รูปทรง จังหวะ และลวดลาย มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์ ความงาม และการใช้งาน สามารถสร้างความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ทั่วไป และเพิ่มโอกาสในการพัฒนาเป็นสินค้าเชิงสร้างสรรค์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มุ่งใช้ความคิดสร้างสรรค์ องค์ความรู้และทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐานในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ, 2561; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) โดยการถ่ายทอดคุณค่าของดอกบัวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานีผ่านการออกแบบร่วมสมัย ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในตลาดสินค้าเชิงวัฒนธรรม สินค้าที่ระลึก และผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการส่งเสริมผู้ประกอบการและชุมชนให้สามารถนำทุนทางวัฒนธรรมมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน และสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ (สำนักงานจังหวัดปทุมธานี, 2566)

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของชัยณรงค์ อริยะประเสริฐ (2563) ที่เสนอว่าการใช้ศิลปะเป็นกลไกในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสร้างความร่วมมือของชุมชน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของทวีวัฒน์ จิตติเวทกุล (2565) ที่อธิบายว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทุนทางศิลปวัฒนธรรมสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน จากมุมมองของผู้วิจัย การพัฒนาลวดลายดอกบัวสู่ผลิตภัณฑ์ต้นแบบในครั้งนี้ไม่เพียงก่อให้เกิดคุณค่าด้านสุนทรียภาพ หากยังเป็นกระบวนการสร้างคุณค่าเชิงเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดสู่การผลิตจริง การสร้างแบรนด์ท้องถิ่น และการขยายโอกาสทางการตลาด อันเป็นการสะท้อนมิติของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปองค์ความรู้

การวิจัยเรื่องการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมและการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากสัญลักษณ์ดอกบัว ทำให้เกิดองค์ความรู้ด้านศิลปะ การออกแบบ และการประยุกต์ใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่สำคัญได้ดังนี้

1. ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทั้งด้านรูปทรงและความหมายของดอกบัวแต่ละชนิดมีลักษณะเฉพาะด้านรูปทรง สี และคุณลักษณะทางธรรมชาติ ซึ่งสามารถถ่ายทอดความหมายเชิงสัญลักษณ์เกี่ยวกับความบริสุทธิ์ ความสงบ ความศรัทธา ความอ่อนโยน และการหลุดพ้นทางจิตใจ โดยเฉพาะในบริบทพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมไทย จึงสามารถนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะและการออกแบบได้อย่างเหมาะสม

2. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางศิลปะช่วยสร้างเอกภาพและคุณค่าทางสุรียภาพของผลงานการสร้างสรรค์ผลงานกิจกรรมสัญลักษณ์ดอกบัวอาศัยการบูรณาการทฤษฎีการเรียนเลียนแบบธรรมชาติ ทฤษฎีการรับรู้ ทฤษฎีแสดงออกทางอารมณ์ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีสี และหลักองค์ประกอบศิลป์ เช่น ความสมดุล เอกภาพ จังหวะ การเคลื่อนไหว และการเน้นจุดเด่น เพื่อช่วยให้ผลงานสามารถถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก และแนวคิดเกี่ยวกับชีวิต ธรรมชาติ และจิตใจได้อย่างชัดเจน

3. ดอกบัวสามารถพัฒนาเป็นสื่อสร้างสรรค์ร่วมสมัยที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ แนวคิดการสร้างสรรค์ผลงานทั้ง 3 ชุด ได้แก่ “ปฐมบทแห่งชีวิต” “จิตแบ่งบานในห้วงชีวิต” และ “ปลายทางแห่งความสงบ” แสดงให้เห็นถึงการใช้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แทนวงจรชีวิต ความเปลี่ยนแปลง ความสงบ และการเติบโตทางจิตใจ โดยเชื่อมโยงภาพมนุษย์กับธรรมชาติเข้า

ด้วยกันผ่าน สี และบรรยากาศของภาพ จนเกิดเป็นผลงานที่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพและสามารถสื่อสารเชิงอารมณ์ได้อย่างลึกซึ้ง

4. การต่อยอดผลงานจิตรกรรมสู่ผลิตภัณฑ์ต้นแบบช่วยเพิ่มมูลค่าทางวัฒนธรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ลวดลายและจินตภาพจากผลงานจิตรกรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นและของตกแต่ง เช่น ผ้าพันคอ เสื้อผ้า และผ้าห่ม โดยอาศัยหลักองค์ประกอบศิลป์และการรับรู้ทางการออกแบบ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความงดงาม เหมาะสมต่อการใช้งาน และสะท้อนอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมไทยได้อย่างร่วมสมัย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรม เนื่องจากสามารถสร้างความแตกต่างให้แก่ผลิตภัณฑ์ เพิ่มคุณค่าทางการตลาด และมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสินค้าเชิงสร้างสรรค์สำหรับตลาดผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ ของที่ระลึก และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันเป็นการเชื่อมโยงงานศิลปะกับการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม

5. การวิจัยสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาศิลปะ ชุมชน และเศรษฐกิจฐานวัฒนธรรม

องค์ความรู้จากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน งานออกแบบร่วมสมัย และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยใช้ดอกบัวซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญของจังหวัดปทุมธานีเป็นทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ส่งเสริมให้ชุมชนหรือผู้ประกอบการสามารถนำต้นแบบไปต่อยอดสู่การผลิตและการจำหน่าย สร้างรายได้และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ควบคู่กับการอนุรักษ์และเผยแพร่คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน อันสะท้อนให้เห็นการบูรณาการศิลปะ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ เช่น ผลิตภัณฑ์แฟชั่น ของตกแต่ง และของที่ระลึก โดยใช้ลวดลายและจินตภาพจากสัญลักษณ์ดอกบัวเป็นทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างอัตลักษณ์และเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนท้องถิ่นสามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปทุมธานี ต่อยอดสู่การผลิตและการจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านศิลปะและการออกแบบ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานที่เชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรมกับการใช้ประโยชน์ในสังคมร่วมสมัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสัญลักษณ์ดอกบัวในกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งศึกษาความต้องการของผู้บริโภคและศักยภาพทางการตลาด เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการผลิตและการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ ควรบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับกระบวนการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งขยายการศึกษาไปสู่ทุนทางวัฒนธรรมหรือสัญลักษณ์ท้องถิ่นของพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการสร้างสรรค์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้านการออกแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ในระดับชุมชน ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กัญญาภัค ผังดี. (2561). ความงามและจินตนาการจากดอกไม้ [ปริญญานิพนธ์ศิลปบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

ชัยนรงค์ อริยประเสริฐ, และ วาทานาพุน ครูทาส. (2566). การวิเคราะห์กิจกรรมศิลปะและการออกแบบเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวชนบทสมัยใหม่ในงานสวัสดีชัยนาท. วารสารศิลป์พีระศรี, 11(1), 97–118.

ชลูด นิ่มเสมอ. (2534). องค์ประกอบศิลป์. ไทยวัฒนาพานิช.

ทวีวัฒน์ จิตติเวทกุล. (2565). แนวทางการจัดการศึกษาด้านศิลปกรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 6(2), 49–63. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/260463

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526). ศิลปะกับการรับรู้. วิศวกรรมสาร.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2545). สุนทรียศาสตร์. อีแอนด์โอ.

ศิยารัตน์ แก้วคีรี, และ ไชยพจน์ หวลมานพ. (2564). จิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปบัว: สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญา [วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].

สำนักงานจังหวัดปทุมธานี. (2566). แผนพัฒนาจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2566–2570. สำนักงานจังหวัดปทุมธานี. https://gdcatalog.go.th/dataset/gdpublish-http-www-pathumthani-go-th-new-web-webplan-index-html/resource/9bf8a8ee-e4d3-4e0c-9b4b-e20852ffb904

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580). สำนักนายกรัฐมนตรี. https://www.nesdc.go.th/download/01-ยุทธศาสตร์ชาติ-พ-ศ-2561-2580/

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566–2570. สำนักนายกรัฐมนตรี. https://www.nesdc.go.th/the-national-economic-and-social-development-plan/the-thirteenth-plan-2023-2027/

อารี สุทธิพันธุ์. (2525). ทฤษฎีสีและการนำไปใช้. โอเดียนสโตร์.